

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 413/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného ADVOKÁTI Müller § Dikoš, s. r. o., Tolstého 1201/20, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 41C/16/2018-326 z 9. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením o výške náhrady trov právneho zastúpenia podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v konaní o návrhu na zrušenie zabezpečovacieho opatrenia. Uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že dotedy bude odložená jeho vykonateľnosť.

II.

2. Sťažovateľ bol rozsudkom, ktorým bolo vyporiadané jeho podielové a aj bezpodielové spoluvlastníctvo s oprávnenou (bývalou manželkou), zaviazaný zaplatiť jej na vyporiadanie 76 947,94 eur do 90 dní od jeho právoplatnosti (9. marca 2018). Na zabezpečenie tejto povinnosti sťažovateľa oprávnená 12. marca 2018 navrhla zabezpečovacím opatrením zriadiť záložné právo k nehnuteľnostiam sťažovateľa. Okresný súd jej návrh zamietol, no krajský súd na jej odvolanie uznesením zo 16. októbra 2018 zabezpečovacie opatrenie nariadil.

3. Oprávnená sa splnenia povinnosti z rozsudku domáhala aj návrhom na vykonanie exekúcie z 12. júla 2018. Exekútor sťažovateľovi 20. novembra 2018 doručil upovedomenie o začatí exekúcie, proti ktorému sťažovateľ podal návrh na zastavenie exekúcie. Exekučný súd zistil, že už 8. júna 2018 platbami tretích osôb sťažovateľ svoju povinnosť voči oprávnenej splnil. Preto exekúciu uzneseniami, ktoré nadobudli právoplatnosť 18. februára 2020, zastavil.

4. Popritom sa sťažovateľ návrhom zo 14. januára 2019 domáhal zrušenia zabezpečovacieho opatrenia. Jeho návrh bol uznesením okresného súdu z 1. júla 2019 zamietnutý a na jeho odvolanie bolo toto uznesenie okresného súdu potvrdené uznesením krajského súdu z 22. januára 2020. V oboch uzneseniach bol oprávnenej proti sťažovateľovi priznaný nárok na náhradu trov konania.

5. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka z 21. februára 2020 trovy oprávnenej v konaní o návrhu na zrušenie zabezpečovacieho opatrenia za dva úkony právnej služby (vyjadrenie k návrhu na zrušenie a vyjadrenie k odvolaniu) určil na 1 178,10 eur, keď základnú sadzbu tarifnej odmeny stanovil na 579,25 eur podľa § 10 ods. 1 vyhlášky z hodnoty zabezpečenej pohľadávky a túto priznal za oba úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky, keď oba posúdil ako písomné podanie na súd týkajúce sa veci samej.

6. Proti tomu podal sťažovateľ sťažnosť. Tvrdil, že predmetom konania nebol nárok oprávnenej na zaplatenie, ale len na jeho zabezpečenie záložným právom, ktoré má uhradzovaciu funkciu a rozsah jeho uspokojenia nemožno predvídať. Okresný súd sa tak nevyporiadal so skutočným predmetom konania tak, ako to vyplýva z nálezů ústavného súdu č. k. II. ÚS 492/2013. Podľa sťažovateľa hodnotu zrušenia zabezpečovacieho opatrenia nemožno určiť a základná sadzba tarifnej hodnoty sa stanoví podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky na 1/13 výpočtového základu. Neoceniteľnosť predmetu konania možno odvodiť i z toho, že z návrhu na zrušenie neodkladného opatrenia sa platí súdny poplatok vždy len 33 eur.

7. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením okresného súdu bola sťažnosť sťažovateľa zamietnutá. Podľa okresného súdu záložné právo je majetková hodnota, ktorá zodpovedá istine zabezpečenej pohľadávky. Poukázal na rozhodnutia ústavného súdu č. k. II. ÚS 478/2014, I. ÚS 176/2017 a I. ÚS 119/2012. Preto bolo pri určení základnej sadzby tarifnej hodnoty správne vychádzať z výšky pohľadávky. K argumentu zákonom č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o súdnych poplatkoch“) okresný súd poukázal na rozdiely v prístupe určovania sadzieb súdnych poplatkov a odmeny advokáta. K námietkam, že pri nariadení zabezpečovacieho opatrenia bola pohľadávka oprávnenej už splnená, uviedol, že uznesenie o zastavení exekúcie nadobudlo právoplatnosť až po vykonaní úkonov právnej služby advokátkou oprávnenej a niet dôvod pochybovať o ich účelnosti.

III.

8. Podľa sťažovateľa záver okresného súdu o hodnote záložného práva zodpovedajúcej zabezpečovanej pohľadávke je nesprávny a odporuje nálezů ústavného súdu č. k. IV. ÚS 3/2021, v ktorom bolo uvedené, že treba zohľadniť aktuálnu a ustálenú rozhodovaciu prax súdov k oceniteľnosti samostatného konania o zabezpečovacom opatrení, ktorým sa zriaďuje záložné právo a ktorého výkon sa môže uskutočniť až po priznaní zabezpečenej pohľadávky. Sťažovateľ namieta, že okresným súdom uvedené rozhodnutia sa týkali iných situácií určenia vlastníckych

práv. Opätovne poukazuje na to, že konanie nebolo o zaplatení, ale len o zabezpečení zriadením záložného práva, pričom nebolo možné predvídať rozsah uspokojenia. Preto bol predmet konania neoceniteľný a základná sadzba tarifnej odmeny mala byť určená podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky ako jedna 1/13 výpočtového základu.

9. Podľa sťažovateľa neoceniteľnosť predmetu konania potvrdzuje aj spôsob určenia súdneho poplatku, ktorý je stanovený pevnou čiastkou. Sťažovateľ ďalej poukazuje na neúčelnosť trov oprávnenej, keďže v čase nariadenia zabezpečovacieho opatrenia jej pohľadávka bola uspokojená. To aj vyslovil exekučný súd. Preto zabezpečovacie opatrenie zasiahlo nedôvodne do jeho práv a konanie oprávnenej, ktoré viedlo k jeho nariadeniu, bolo neúčelné. To platí o to viac, že oprávnená 18. augusta 2020 súhlasila so zrušením zabezpečovacieho opatrenia, keď 8. júna 2020 uplynula premlčacia doba na uplatnenie vrátenia ňou prijatých finančných prostriedkov od tretej osoby.

IV.

10. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). V zásade možno konštatovať, že i pri preskúmaní rozhodnutí o náhrade trov konania v civilnom spore možno vychádzať z toho, že protiústavné sú také rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

11. Argumentácia sťažovateľa sa týka viacerých aspektov procesu rozhodovania o náhrade trov konania o zrušení zabezpečovacieho opatrenia. Sťažovateľ časťou svojich argumentov zvyrazňuje to, že jeho návrhu na zrušenie zabezpečovacieho opatrenia s ohľadom na výsledok exekučného konania malo byť vyhovené, s čím spája aj argument, že právne služby poskytnuté oprávnenej, ktoré viedli k neúspechu jeho návrhu, boli neúčelné. Táto argumentácia sťažovateľa svojím obsahom smeruje k nesprávnosti záverov všeobecných súdov, na základe ktorých bolo zabezpečovacie opatrenie nariadené a aj následne nebolo vyhovené jeho návrhu na jeho zrušenie. O tom však bolo rozhodnuté predchádzajúcimi rozhodnutiami všeobecných súdov, ktoré sťažovateľ výslovne nenamieta. Zjavné omyly všeobecných súdov v otázke nariadenia a nezrušenia zabezpečovacieho opatrenia tak nie sú spôsobilé na vyvedenie záverov o zjavných omyloch pri stanovení výšky náhrady trov právneho zastúpenia v namietanom uznesení.

12. Obdobne zjavne nevecná je argumentácia sťažovateľa nálezom ústavného súdu č. k. IV. ÚS 3/2021. Hoci sa tento nález týkal veci sťažovateľa a bolo mu vyhovené, vo vzťahu k aplikácii § 10 ods. 1 a § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky v konaní o nariadenie či zrušenie zabezpečovacieho opatrenia neformuloval žiadne vecné závery. Neobstojí ani argumentácia sťažovateľa, ktorá poukazuje na spôsob určenia súdneho poplatku za návrh na zrušenie zabezpečovacieho opatrenia. Len z toho, že súdny poplatok za návrh na nariadenie alebo zrušenie zabezpečovacieho opatrenia je zákonom o súdnych poplatkoch stanovený bez ohľadu na to, aká povinnosť sa zabezpečovacím opatrením zabezpečuje, nemožno vyvodiť udržateľný argument smerom k určení trov právneho zastúpenia, ktorých výška je upravená vyhláškou ako osobitným právnym predpisom.

13. Vo vzťahu k namietanému uzneseniu sťažovateľ formuluje jediný zásadný argument, ktorý spočíva v tom, že základná sadzba tarifnej odmeny pri návrhu na zrušenie zabezpečovacieho opatrenia nemala byť určená podľa § 10 ods. 1 vyhlášky z hodnoty zabezpečenej pohľadávky, ale podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky ako pre neho nepochybne výhodnejšia 1/13 výpočtového základu. K tomu treba uviesť, že nariadenie zabezpečovacieho opatrenia ako procesného inštitútu sa vždy spája s určitým konaním vo veci samej, spravidla s konaním o zaplatenie pohľadávky. Preto pre určenie základnej sadzby tarifnej odmeny vždy bude rozhodujúca hodnota, ktorá má byť takýmto záložným právom zabezpečená. Bez argumentačného významu je to, že zriadené záložné právo nemusí viesť k uspokojeniu celej pohľadávky, teda celej hodnoty, ktorá je predmetom konania vo veci samej. K tomu v konečnom dôsledku nemusí viesť ktorýkoľvek z úkonov právnej služby, ktorý bol poskytnutý strane konania, ktorej bola priznaná náhrada trov konania.

14. Úvaha okresného súdu, podľa ktorej sa základná sadzba tarifnej odmeny určí z pohľadávky, na zabezpečenie ktorej bolo zriadené záložné právo, tak nie je zjavne mylná a zodpovedá systému vyhlášky, ktorý pri určení tarifnej odmeny ako základné východisko stanovuje výšku peňažného plnenia alebo cenu veci (práva), ktorých sa právna služba týka. Rozhodujúcim je práve slovné spojenie „ktorých sa právna služba týka“. Právna služba poskytnutá oprávnenej sa primárne týkala splnenia povinnosti sťažovateľa spočívajúcej v tom, že oprávnenej bol povinný z vyporiadania vyplatiť polovicu hodnoty vyporiadaného majetku. Právnu službu poskytnutú oprávnenej preto nemožno vzťahovať na snahu o zachovanie procesného záložného práva, ale na uspokojenie jej práva. Poskytnutá právna služba sa týkala veci samej spočívajúcej vo vyporiadaní podielového a bezpodielového spoluvlastníctva, v ktorom sa za tarifnú hodnotu podľa § 10 ods. 5 a 6 vyhlášky považuje hodnota požadovaného podielu, resp. polovica hodnoty všetkých vecí, pohľadávok a záväzkov, ktoré sú predmetom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Táto hodnota nepochybne zodpovedá tomu, čo sťažovateľ na základe vyporiadania dostal do svojho výlučného vlastníctva a za čo bol oprávnenej povinný zaplatiť 76 947,94 eur.

15. Nemožno dospieť k záveru, že určenie základnej sadzby tarifnej odmeny, tak ako to tvrdí sťažovateľ, by bolo následkom právneho omylu, ktorý by odôvodňoval záver o porušení jeho ústavných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Rovnako je vylúčené porušenie ústavných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, keďže k zásahu do jeho majetkovej sféry namietaným uznesením dochádza na základe ústavne konformného výkladu procesných predpisov o výške náhrady trov konania. Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z.

o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

16. Na okraj, keďže sťažovateľ túto okolnosť nenamietal a ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti je podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu, treba uviesť, že zabezpečovacie opatrenie je osobitným procesným prostriedkom, ktorý sa poskytuje na základe návrhu a v zásade slúži uspokojeniu nároku, o ktorom sa koná vo veci samej. Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov v § 13a ods. 2 reflektuje, že v civilnom spore sa môžu vyskytnúť aj právne služby, ktoré priamo nesmerujú k priznaniu práva, ale k jeho zabezpečeniu a následnému vymoženiu, pričom hodnota týchto úkonov právnej služby je, prirodzene, menej významná a časovo menej náročná ako pri úkonoch, ktoré sa týkajú veci samej alebo sa spájajú s účasťou na pojednávaní. Práve preto za návrh na predbežné opatrenie, ak k nemu dôjde po začatí konania alebo ak ide o výkon rozhodnutia alebo exekúciu, patrí odmena vo výške jednej polovice základnej sadzby tarifnej odmeny. Úkony právnej služby, ktoré boli poskytnuté oprávnenej, preto mali byť skôr ohodnotené podľa týchto ustanovení. Umožňuje to § 13a ods. 5 vyhlášky, podľa ktorého za úkony právnej služby, ktoré nie sú uvedené v § 13a ods. 1 a 2, patrí odmena ako za úkony, ktoré sú im svojou povahou a účelom najbližšie. Vyjadrenie k návrhu na zrušenie zabezpečovacieho opatrenia a vyjadrenie k odvolaniu proti uzneseniu, ktorým bol zamietnutý návrh na jeho zrušenie, sú nepochybne úkony, ktoré v § 13a ods. 1 a 2 výslovné uvedené nie sú, no ktorých povaha má nepochybne bližšie k úkonom podľa § 13a ods. 2 písm. a), b) a c) vyhlášky, a nie k úkonom podľa § 13 ods. 1 písm. c) vyhlášky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2023

Robert Šorl
predseda senátu